

F. Milčinski:

Nazori mlade Brede.

Breda je stara pet dni in tehta tri kile šestdeset dek.

Ko je prihajala med nas, je na licu mesta zbrano ženstvo poslalo klic v svet: Fant je! Toda klic je bil prenačljjen. Opiral se je zgolj na obliko in velikost glave. Saj vobče je res, da je moška glava čisto nekaj drugega nego ženska, toda to pot je nadaljnji razvoj stvari opazujočim očem razgrnil dejstvo, da h glavi ni spadal pričakovani deček, ampak deklica. Pa to ji nikakor ne bodi šteto v greh, saj jo imamo radi.

Glas ima dober: močen alt. Melodijo njenega vekanja vlada vseskozi motiv o suhih, težko naloženih lesenih kolih, če se pomikajo v breg. Ta motiv obdeluje mlada stvarica ali v kratkih, preprostih skladbica, kakršnih gre dvajset do petindvajset na en koncert, ali pa v dolgih oratorijih, ki trajajo brez konca in kraja in postaje občinstvo nestrpno in mu misli uhajajo v garderobo. Oratoriji so po mnenju večih žena vedno zunanje znamenje notranjega nereda. Jaz pa, ki mi glasba tudi ni čisto tuja, in sem osebno in na svoja ušesa čul in uspešno prestal dva oratorija, mislim, da hoče z oratoriji le samo sebe uspavati. Naj pa gode to ali ono, vsako svojo skladbo si živahno dirigira sama; sklence palček in kazalček obeh rokic — kako majhno je vse to! — druge prstke razprostire in potem si oberoč taktira okoli glave, da postane kar potna; ni ji treba obračati not, in lokal je premajhen za silo njenega glasu. Najrajša izvaja dve skladbi, ki jih že dodobra poznamo. Prva je: „Jutranji spev samokolnice“ in se pričinja: „E-è-è-è“, druga pa v velemodernem duhu zloženi oratorij „sv. Jokonda“; ta se intonira mižé, s štirioglatim gobčkom in doli zavihano spodnjo ustnico, in čim več ljudi čuti mala umetnica okrog sebe, tembolj se dere; pred prazno hišo ne koncertira rada.

Pravijo, da je meni podobna. Brez podlage ni ta trditev. Ne toliko zaradi obraza; kajti moj obraz je tak, da so mi podobni vsi novorojeni otroci, izvzemši morebiti zamorčke. Toda važnejša je druga okolnost. Svoj mičkani palček zna namreč naša ptičica v prvem členku nazaj zavihati prav tako kakor jaz; jaz ga zaviham nazaj noter v pravi kot, da bi lahko nanj sedla kaka kraljična. To je posebna starodedna sposobnost naše rodbine. Žena ga ne skrivi nazaj niti za

las in noben njenih svojcev, dasi so zelo častivredni ljudje. Nazaj zapognjeni palec je odlična plemenska posebnost in ponos mojega rodu in moje malo dekelce jo ima po meni. In pa jamico ima v bradi prav kakor jaz, deveto lepoto, kakor se imenuje; ostalih osem nimava . . .

Nečesa pa gotovo ni podedovala po meni: Jaz nimam in nikdar nisem imel brezobrazne navade, da bi pri pijači zaspal kakor ona. So na svetu ljudje te vrste, da zaspe pri pijači, to dobro vem. Moj prijatelj, sodnik Jernej — pred tremi leti je umrl za jetrami — je že bil tak, da je rad zadremal pri pijači kar za mizo, sredi vesele družbe. Ni ga motilo ne petje, ne trkanje s kozarci; čez eno uro ali poldrugo se je zopet zbudil in si naročil še pol litra. Toda jaz nimam te navade, moja žena celo ne, tudi naju obeh rodbinska zgodovina ne pomni kaj enakega; ta lastnost mora biti pač izvorna posebnost mlade Brede.

Ime ji je torej Breda. Mlada Breda — lepo ime! Pa bi ji bilo lahko ime tudi Veka, Sreba ali Nemira, sama resnična staroslovenska imena, in nekaj značaja tiči v njih, toda izvedel sem jih prepozno.

Mlada Breda ljubi neomejeno prostost. Obleko vpoštevava le, vkolikor jo greje, sicer jo sovraži. Da zakone boljšega družabnega tona temeljito prezira, ni vredno posebej poudarjati. Bolj nerodno se mi zdi, da tudi cesarskih zakonov in veljavnih ukazov javnih oblastev nima kar nič v čislih; policijska ura n. pr. ji je deveta briga, kadar je pri pijači. O, jaz nisem tak!

Njen besedni zaklad res ni tak, da bi ga imenovali bogatega. Naravnost povedano: govoriti ne zna še nič. Vendar pa njen glasek, njen vedno izpreminjajoč se obrazek in njene nemirne ročice razodevajo poznavalcu dovolj jasno, kako stališče zavzema mlada Breda vobče, tako v velikih potezah, napram raznim pojavom tega sveta. Zdaj miži, zdaj kriči, zdaj z rokcama maha okoli debele glavice ali ju stiska pred nosom, kakor da kaže osle. Kako prečudno se zna kremžiti, ko ne skremži samo lica, ampak kar celo telesce od svilnatega temena do palcev na nožicah. Včasih zopet prijazno pogleda in čeprav pomoli jeziček, ne misli tako hudo.

Najprvo se ji je treba seveda privaditi, potem se jo že razume. Skraja se vsak lahko zmoti; še meni se je pripetila zmota. Bilo je tako. Mlada Breda je menda bolj po srečnem naključju kakor namenoma ujela svoj lastni palček v usteca. Pričela je slastno cmokati; pa ko je cmokala, bolj in bolj se ji je kremžilo lice, slednjič je

potegnila palček iz ust in pričela neusmiljeno kričati po motivu rodih samokolnic.

Rekel sem: „Znamenja kažejo, da se Bredi hoče po pipi tobaka. Toda Breda je otrok! Otrok je neumen, ne ve, kaj hoče. Moderna veda odločno brani, da bi novorojenčki kadili iz pipe. Za takega otročaja, sem rekel, je žemlja in ne pipa. Predlagam torej, da se njena zahteva zavrne“. Planili so čez mene, da ni Breda neumna, ampak kdo drugi... Saj priznavam brez ovinkov: Kakor se je pokazalo, Breda res ni zahtevala pipe — toda zmotil bi se bil tudi kdo drugi.

Pomenek s tremi kilami človeštva in nekaj čez ni tako preprost. N. pr.: S svojim prstom se dotakneš dlani mlade Brede, enkrat se ti oprime prsta s svojimi prstki, drugič ga ogorčena in z godbo odrine. Ali pa če miži, z vsem drezanjem je včasi ne pripraviš, da bi pogledala. Pogleda takrat, kadar se ji sami zljubi, in pogleda ali na obe očesi ali pa le na eno. Nekaj čudno zaničljivega tiči v njenem pogledu z enim samim očesom. Če bi mlada Breda bila moški in če bi bil človek oficir, brez dvoboja ne bi ostal tak pogled! — Če ji kaj pripovedujem, pozorno posluša. Seveda pripovedovati ji je treba lepo, z donečim glasom in z vznesenimi modulacijami, kakor bi se pele litanije. Breda pa zija in kar požira glasove, dokler jih ni sita, potem pa ona prične. — Če jo kaka stvar dolgočasi, nič ne prikriva tega občutka, rokici stegne nad glavo, zazeva kakor žaba, nazadnje si pa še rutico zdrsa čez obraz in si nemara misli svoje.

Zdaj se z Bredo že precej dobro razumeva. Pet dni je šele stara, pa sva se o marsičem pomenila. In tako sem o tem in onem izvedel njene nazore, ki jih tukajle izročam učenemu svetu.

Ako ima rokici zaviti v povojček, veka; veka, kakor da ji je umreti. Brez prostih rok se ji življenje ne zdi vredno življenja. — Nasproti pa ji je čisto vseeno, ali se piše „ljublanski Grad“ ali „Ljubljanski grad“. — Prešernova muza je ni prav nič spravila iz ravnotežja, ko so jo mimo peljali h krstu. Bolj pohujšljiva bi se ji nemara zdela, če bi bila zapeta do vratu in če bi ji okoli vratu visel na prsih Soxhletov aparat.

Ako jo ščiplje v trebuščku, ji je enako neprijetno, če jo ščiplje na liberalni ali na klerikalni podlagi. Strankarstvo v čisto človeških zadevah je smešno. Namreč njej se zdi smešno, ne meni, ker jaz vem, kaj je disciplina . . .

Z mamico se imata zelo radi. Po razlogih ju ne kaže vpraševati. Kdor bi vprašal, bojim se, še Breda bi ga pogledala kar z enim očesom in mu pokazala jeziček. Ljubezni do družine, tudi do širše družine, do naroda: kdor sam ne čuti te ljubezni, temu pač tudi razlogi ne pomagajo. Takih nazorov je namreč mlada Breda, ne jaz! Jaz sploh nimam nazorov. Za zanesljivega, zrelega človeka je disciplina; — kaj mu bodo nazori!

Do umetnosti razodeva mlada Breda počasi tudi že svoje stališče. Kretnje majhnih njenih ročic in njena pozornost na zvoke obetajo, da bo skoro godna za ropotuljico. Za Cankarjevo Nino pa nemara še ne bo tako kmalu zrela. In rad ali nerad, resnici na ljubo ne smem prikriti slutnje, da se bo poprej še veselila nad Krpanovo kobilu, predno dozori za Nino. Ali jo naj za to tepem, svojo nebogljenu ptičico? Potrpimo! Slednjič bo prikobacala tudi do Nine, počasi seveda in preko ropotuljice in Krpanove kobile. Vsak razvoj gre pač svojo pot, želodec ima svoje zakone, možgani imajo svoje; za kogar je mlečni riž, za tega niso ostrige . . .

Sicer pa, čemu naj toliko opravičujem nazore mlade Brede! Njeni so, nazori treh kil šestdesetih dek... Razvila se bo Breda in razvili se ji bodo nazori. Da je razvoj v pravem tiru, se že vidi, in to je poglavitna stvar. Pet dni je stara, pa ima že denar, naložen na obresti po štiri tričetrt od sto; prejela je že razglednico po pošti z napisom „Gospodični Bredi“, lastnica je hudo blagoslovljenega rožnega venca in svetinjice, oboje ji je podarila usmiljenka, dedci pa tudi že lazijo za njo, da bi jo zavarovali. Tako mislim, da bo že šlo. Šola in cerkev bosta storili svoje, naše visoko stoječe časopisje svoje in žena in jaz tudi ne bova križem držala rok. Združenim močem pa se gotovo posreči, da vzgojimo iz mlade Brede vrlo sodobnico zanesljivih, priznanih nazorov: Ljudi bo sodila po stranki, kateri pripadajo, knjige po tiskarni, kjer se tiskajo, koncerte po brkih pevovodje in težnje lačnih po razpoloženju sitih. Zakaj vzgoja je, ki naredi človeka!

